

Asia: VN/20350/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (panimoiden, tislaamoiden ja viinitilojen ulosmyyntioikeuden laajentaminen)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Varsinais-Suomen hyvinvointialue Varha haluaa lausunnollaan painottaa lakimuutoksen kielteisiä vaikutuksia erityisesti kansanterveyteen, hyvinvointialueiden talouteen ja haavoittuvassa asemassa oleviin väestöryhmiin kuten lapsiin ja syrjäytymisvaarassa oleviin.

Alkoholilain (1102/2017) keskeisenä tarkoituksena on alkoholin kulutuksen vähentäminen rajoittamalla ja valvomalla alkoholiin liittyvää elinkeinotoimintaa. Tavoitteena on ehkäistä ja vähentää alkoholin käytöstä aiheutuvia haittoja niin yksilöille kuin yhteiskunnalle. Panimoiden, tislaamoiden ja viinitilojen ulosmyyntioikeuden laajentaminen todennäköisesti lisää alkoholinkulutusta ja sen seurauksena hyvinvointialueiden palvelutarvetta ja kustannuksia.

Tutkimusnäyttö osoittaa, että alkoholin saatavuuden lisääntyminen on yhteydessä alkoholin kokonaiskulutuksen kasvuun ja sitä kautta alkoholihaittojen lisääntymiseen väestötasolla. Vaikka esityksessä ulosmyyntioikeuksien laajentaminen koskee rajattua toimijajoukkoa ja myyntiä valmistuspaikoilta, muutoksella on periaatteellinen ja kumulatiivinen vaikutus alkoholin saatavuuteen ja alkoholin käytön normalisoitumiseen osana vapaa-aikaa, matkailua ja elämyspalveluja.

Hyvinvointialueilla on lakisääteinen vastuu ehkäisevästä päihdetyöstä sekä alkoholin käytöstä aiheutuvien sosiaali- ja terveyshaittojen hoidosta. Mahdollinen alkoholin kulutuksen lisääntyminen heijastuu suoraan hyvinvointialueiden palvelutarpeeseen muun muassa mielenterveys- ja päihdepalveluissa, perhe- ja lastensuojelupalveluissa sekä päivystyksissä tapaturmien ja väkivaltatilanteiden lisääntymisenä.

Lakimuutoksen aiheuttamat vaikutukset edellyttävät tarvetta tiiviille yhteistyölle kuntien, hyvinvointialueiden, valvontaviranomaisten ja pientuottajien välillä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää alaikäisten, ikääntyneiden, mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden ja muiden haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien suojelemiseen alkoholin käytön haitoilta.

Varha haluaa lausunnollaan painottaa, että lakimuutoksen yhteydessä vahvistetaan vastuullisen myynnin edellytyksiä. Näihin tulisi sisältyä riittävä henkilöstön koulutus ikärajavaivontaan ja päihtyneille myynnin estämiseen. Lisäksi olisi perusteltua edellyttää pientuottajilta yhteistyötä paikallisten ehkäisevän päihdetyön toimijoiden kanssa.

Yhteenvedona hyvinvointialue katsoo, että alkoholijuomien pientuottajien toimintaedellytysten parantaminen ja alueellisen elinvoiman tukeminen ovat elinkeinopoliittisesti kannatettavia tavoitteita. Hyvinvointialueen näkökulmasta alkoholilainsäädännön kokonaisuudistuksen toteuttaminen palanen kerrallaan (8 prosenttien juomien vähittäismyynnin salliminen, kotiinkuljetuksen vapauttaminen ja saatavuuden laajentaminen) vie huomion uudistuksen kokonaisvaikutuksista. Tämä vaikeuttaa sen arviointia, miten kokonaisuudistus vaikuttaa kansanterveyteen ja millaisia kielteisiä haittavaikutuksia lakiuudistuksella on.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen näkökulmasta lausuntojen antaminen yksittäisistä osamuutoksista on epätarkoituksenmukaista, sillä kokonaisarvio puuttuu. Näin ollen hyvinvointialue ei pidä esitettyjä muutoksia kannatettavina, koska ne tulevat todennäköisesti lisäämään alkoholihaittoja ja siten heikentämään kansanterveyttä sekä lisäämään hyvinvointialueiden palvelukuormitusta.

Railamaa Jaana

Varsinais-Suomen hyvinvointialue - Strategisen johdon yksikön johtoryhmä,
hyte-tiimi; Luukkainen Karoliina ja Jalo Niina.